

Årsberetning fra censorformandskabet for HD uddannelserne for perioden fra den 1. oktober 2009 til den 30. september 2010

Formandskabets sammensætning i beretningsåret:

Censorformand:

Direktør Mads Bjerre, HD,
Classensgade 57, 2.tv, 2100 København Ø.
e-mail: bjerre@eoec.dk

Censornæstformænd / faglige kontaktcensorer:

Direktør, cand.merc. Erik Hjortkær Andersen (kontaktcensor for HD 1.del)
Ledøje Bygade 8, Ledøje, 2765 Smørum.
e-mail: eha@post8.tele.dk

Direktør, cand.merc. Erik Hjortkær Andersen (kontaktcensor for HD-A)
Ledøje Bygade 8, Ledøje, 2765 Smørum.
e-mail: eha@post8.tele.dk

Direktør, cand.polit. Teddy K. Jacobsen (kontaktcensor for HD-F)
Kærparken 5, 2800 Lyngby.
e-mail: tj@tj-management.dk

Direktør Mikael Vest, HD (kontaktcensor for HD-FR)
Saturnvej 19, 4040 Jyllinge.
e-mail: vest@vinderstrategi.dk

Planlægningchef, cand.merc. Annette Bang Andersen (kontaktcensor for HD-O)
Sankelmærksvej 35, 8600 Silkeborg.
e-mail: Annette.B.Andersen@ps.rm.dk

Statsaut. revisor Flemming Adamsen, HD (kontaktcensor for HD-R)
Hybenrosevej 3., 8541 Skødstrup.
e-mail: lenadam@post10.tele.dk

Civilingeniør Thomas Asger Hansen, PhD (kontaktcensor for HD-SCM/LOG)
Egeskovvej 17, Hald Ege, 8800 Viborg.
e-mail: thomasasgerhansen@gmail.com

Civilingeniør Thomas Asger Hansen, PhD (kontaktcensor for HD-ØP)
Egeskovvej 17, Hald Ege, 8800 Viborg.
e-mail: thomasasgerhansen@gmail.com

Censorkorpset

Ved starten af beskikkelsesperioden fra den 1. april 2010 til den 31. marts 2014 var der 615 censorer i HD censorkorpset, heraf 59 nybeskikkede. Antallet af aftagercensorer udgør 79%.

Efterfølgende er pr. 23. april og pr. 5. august 2010 beskikket yderligere 32 censorer til HD censorkorpset.

I forbindelse med starten på den nye beskikkelsesperiode er afholdt valg af censorformandskab. Der var genvalg på samtlige poster jfr. ovenstående.

Censorformandskabets aktiviteter

Der har været afholdt møder i formandskabet i beretningsåret
den 11. januar 2010 på ASB – Handelshøjskolen, Aarhus Universitet
den 26. april 2010 på CBS – Handelshøjskolen i København
den 14. september 2010 på SDU – Syddansk Universitet, Kolding.

Censormøder med i alt ca. 125 deltagende censorer er afholdt hhv. planlagt
den 14. september 2010 på SDU – Syddansk Universitet, Kolding
den 22. september 2010 på CBS – Handelshøjskolen i København
den 27. september 2010 på ASB – Handelshøjskolen, Aarhus Universitet
den 15. november 2010 på AAU – Aalborg Universitet.

På Undervisningsministeriets årlige censorformandsmøde i november, 2009 blev der fra censorformandskabet side peget på følgende emner til fortsat behandling:

- Tidssvarende eksamensformer herunder forskellige eksamensformer og deres anvendelighed i relation til eksakte hhv. bløde fagdiscipliner.
- Betydningen af tidsdimensionen ved 3-4-6 timers skriftlige kontra 20-30-60 minutters mundtlige eksaminationer.
- Udviklingen i anvendelsen af hjælpemidler.
- Egnethed af individuelle skriftlige præstationer, herunder i forbindelse med gruppeopgaver.
- Prøveformer og deres anvendelighed i forhold til tilbagemeldinger til undervisere og studerende.
- Forskelle mellem danske og udenlandske studerende.

Der er fra ministeriets side efterfølgende fokuseret på "Tema 2010 – tidssvarende eksamensformer".

Tilbagemeldinger fra censorerne efter årets eksaminer peger i denne forbindelse på, at normen på 20 minutters eksaminationstid inkl. votering er for lidt når eksaminationsgrundlaget omfatter 30-40 siders skriftligt arbejde.

Det er vigtigt, at der gives en grundig begrundelse for karakteren i forbindelse med karaktergivningen. Der udtrykkes generelt tilfredshed med dialog ved eksamen.

I forbindelse med traditionelle skriftlige eksaminer, hvor der især testes på konkrete færdigheder og viden, herunder metode, opleves der væsentlig højere dumpeprocenter end ved mundtlige eksaminer.

Censorer oplever ofte, at der ikke udsendes information om fag- og målbeskrivelser, pensumlistes og karaktervægtningssinformation inden eksamen. Det kan medvirke til et usikkert vurderingsgrundlag, både for bedømmerne, men også for de studerende. Enkelte gange skyldes dette forhold, at det tilstrækkelige materiale ikke er udarbejdet.

Det gentages ofte, at indførelsen af den ny karakterskala, der kræver, at der er fastsat konkrete kompetencemål, for alle parter rummer et betydeligt kvalitetsløft, som sikrer en mere præcis og ensartet vurdering.

Med hensyn til karaktergivningen pointeres vigtigheden af at bruge karakterdefinitionerne og tydeliggøre mangler i forhold til målbeskrivelserne i tilbagemeldingen til de studerende.

I forbindelse med mundtlig eksamen efterlyses fremsendelse af spørgsmål til censorerne forud for eksamen.

Der opleves forskelle mellem de enkelte universiteter på det metodiske grundlag for udarbejdelsen af de skriftlige opgaver, der ligger til grund for de mundtlige eksaminationer. Men der er generelt et behov for, at HD uddannelsernes undervisning i metode fortsat udvikles. Det er centralt, at metodeundervisningen er placeret på HD 1.del. Der er behov for mere metodelære. Eksempelvis er elementer som afgrænsning, litteratur- og kildekritik samt egen placering i forhold til opgavens indhold ofte mangelfuld i opgaveløsningerne. Det sidste forhold gør sig især gældende i hovedopgaver, hvor der tages udgangspunkt i problematikker fra egen virksomhed.

Der bør udarbejdes en bedre vejledning til studerende, der ønsker at behandle problematikker fra egen virksomhed. Dette til sikring af en tilstrækkelig grad af objektivitet omkring problemstillinger og løsning heraf.

Den manglende vægtning af kendskab til og anvendelse af metode i opgaveløsningerne afspejler sig i dårlige problemformuleringer, som vanskeliggør en god opgaveløsning, samt i manglende akademisk undren med anvendelse af teori som analyseværktøj.

Den øgede fokus på eksamenssnyd understreger betydningen af mundtlig eksamination i forbindelse med udarbejdelse af skriftlige arbejder, herunder projekt- og hovedopgaver. Endvidere savnes der klare retningslinjer for behandling af snyd, herunder hvornår der er tale om snyd i form af manglende kildeangivelser, etc.

SNYD

I forlængelse af det sidste censorudsagn skal formandskabet udtale, at der fortsat er for megen usikkerhed om håndteringen af snyd på de enkelte universiteter.

For det første mangler der relevante retningslinier for, hvad der bør opfattes som snyd, eksempelvis hvor mange citater fra teori og andre kilder, der kan anvendes u citeret før det giver anledning til sanktioner.

For det andet mangler der over for bedømmerne en klar information om regelsæt, herunder procedurer ved mistanke om ukorrekt adfærd. Vore censorer oplever, at bedømmerne ikke finder, at de har ressourcer til at foretage de supplerende undersøgelser, der ofte skal til ved en mistanke, og det er et faktum, at det mertidsforbrug der altid vil være ved sådanne undersøgelser IKKE honoreres, hvilket ikke er rimeligt.

Endvidere er det tydeligt, at de studerende ikke er tilstrækkeligt informeret om snyd og tilhørende sanktioner.

Enkelte universiteter er længere fremme med håndteringen end andre. Men censorformandskabet har – jfr. nedenfor – foreslået, at dette omfattende og problematiske område løses ved nationale regelsæt. Herunder kan man også forhindre, at man ved en eventuel kraftig sanktion bare kan søge til et andet universitet i sanktionsperioden og derefter få merit. Se venligst yderligere kommentarer herom i uddrag fra høringsvaret side 6 – 7.

Nyudviklingen vedrørende HD 1.del projekter er fulgt intenst for dels at konstatere hvorvidt Undervisningsministeriets intentioner hermed bliver fulgt, og at den ønskede koordinering mellem universiteterne medfører ensartede krav til de studerende.

Der er betydelige forskelle i måden hvorpå eksaminerne gennemføres på de enkelte universiteter. Det gælder spørgsmålene om for specifik problemfastsættelse for projektet, fastlæggelse af gruppestørrelser, krav til omfanget af projektet, prøveform og -indhold samt hvorledes karakteren fastsættes.

Der er betydelige forskelle mellem universiteternes bestemmelser vedr. projekt-omfanget og bidraget fra den enkelte studerende. Det forekommer ikke hensigtsmæssigt med så store forskelle i kravene, som tilfældene har været gældende ved den netop gennemførte eksamen.

Fagbeskrivelserne mangler præcision i relation til, hvorledes det skriftlige projekt kan indgå i den samlede karakter. Man skal således være opmærksom på, at det kun er det individuelle bidrag i et gruppeprojekt, der tæller med. Og projekterne skal være individualiseret. Dog er det naturligt, at visse afsnit i projektet som f.eks. indledning, problemidentifikation og konklusioner er fællesanliggender. Det er ønskværdigt, at de enkelte institutioner præciserer disse forhold overfor studerende og bedømmere.

Det skal noteres, at censorformandskaberne specielt har rettet opmærksomheden mod HD 1.del projekternes særlige fokus på en indføring i samt håndtering af de

tværgående og generelle erhvervsøkonomiske problemstillinger, som er formålet med HD 1.del.

Det fremgår af censortilbagemeldingerne, at denne tværfaglighed udgør en væsentlig udfordring, ligesom håndteringen af videnskabsteori og metodelære er for svag. Dette til trods for, at Undervisningsministeriet netop har præciseret, at projektet skal inddrage relevant teori og metode inden for det erhvervsøkonomiske fagområde.

Kommentarerne vedrørende nyudviklingen af HD 1.del er meddelt universiteterne, idet censorformandskabet er i løbende dialog med HD Fællesudvalget. Vore følgebrev i denne forbindelse er vedlagt til de ministerier og institutioner, der modtager denne årsberetning.

En række af ovenstående indtryk er indhentet via de løbende individuelle censorberetninger fra CBS, SDU, AAU og AU-HIH. Fra ASB-AU er kun modtaget et begrænset antal censorberetninger, da institutionen fravalgte at anvende det cirkulerede censorberetningsskema. Denne fejl vil ikke opstå igen. I tillæg hertil er medtaget informationer fra den tværgående censur, hvortil censorformandskaberne har udpeget 19 censorer engageret i 53 eksamensaktiviteter omfattende HD hovedopgaver og HD 1.del projektopgaver.

Udviklingen af HD fagbeskrivelser på 2. del specialeretningerne har engageret hele censorformandskabet i et glimrende, men også arbejdskrævende, samarbejde med universiteterne om udformningen af de nye fagbeskrivelser.

Under hensyntagen til, at det for alle universiteterne gælder, at de faglige mål er ens og godkendt af Undervisningsministeriet, der har tilkendegivet, at man skal tilstræbe en ensartethed i uddannelsen universiteterne imellem, har de enkelte fagansvarlige censornæstformænd og censorformanden kommenteret fagbeskrivelserne i en løbende dialog med HD Fællesudvalget.

Det er lykkedes at nå frem til et resultat, som indeholder en væsentlig koordination af indholdet af fagbeskrivelserne på de 4 universiteter, bortset fra valgfagene. Hvilket for aftagerne betyder en noget øget sikkerhed for, at en HD dimittend, uanset hvilket universitet vedkommende kommer fra, har et sammenligneligt grundlag.

Vore kommentarer har blandt andet fokuseret på følgende hovedpunkter:

- Fokus på at alle HD specialeretningerne er solidt forankret i de faglige universitetsmiljøer – institutter og centre - med VIP engagement samt studienævn, der sikrer forskningsbaseret, herunder at HD uddannelserne udvikles, vedligeholdes og udbydes på universiteter.
- Relevans og progression i HD forløbet samt mulighed for kontakt til videre uddannelse for færdige HD'ere.
- Øget mobilitet over hele landet over hele studieforløbet.
- Ensartet kvalitet, herunder kompetence- og kvalifikationsopbygning.
- Sikring af anvendt metode og analyse.
- Match mellem aftagerbehov contra fagprofil / niveau / kompetencer.
- Fokus på aftagerbehov / efterspørgsel / jobs.

- Opfyldelse af læringsmål på Bachelor Niveau vedr. kritisk og reflektiv tilgang til teori og praksis.
- Eksamination med udgangspunkt i fokus på vurdering og refleksion frem for gengivelse / referat.
- Prøveformernes hensigtsmæssighed og forskellighed.
- Prøveformernes tilpasning til modulindhold, samt opfyldelse af bekendtgørelser og bestemmelser om anvendelse af intern / ekstern censur, herunder at mindst halvdelen af en uddannelse opgjort i ECTS-points skal foregå ved eksterne prøver.

Kommentarerne er afgivet til HD Fællesudvalget med henblik på integration i det videre udviklingsforløb, herunder viderekommunikation til Undervisningsministeriet sammen med og som en delmængde af det samlede sæt fagbeskrivelser.

Vore følgebrev i denne forbindelse er vedlagt denne beretning til de ministerier og institutioner, der modtager denne årsberetning.

Censorformandskaberne har efterfølgende noteret ministeriets tilfredshed med de afgivne kommentarer.

Deltagelse i høringsprocesser, m.v. har omfattet Undervisningsministeriets bekendtgørelse om prøver og eksamen i erhvervsrettede uddannelser.

I udkastet hertil er det som noget nyt specificeret, at klage over bedømmelse af skriftlige opgaver kan resultere i en lavere karakter, forudsat klageren accepterer tilbud om ombedømmelse. Vore kommentarer hertil har været: Bestemmelsen om, at den studerendes accept af tilbuddet om ombedømmelse eller omprøve kan resultere i en lavere karakter, kan varmt anbefales – og støttes således fuldt fra censorformandskabets side.

Endvidere lægges der op til ændringer i klageproceduren, der som noget nyt sker i overensstemmelse med de forvaltningsretlige regler, som bl.a. indebærer at ombedømmerne skal træffe deres afgørelse på basis af alle sagens akter, herunder: opgaven, besvarelsen, klagen, de oprindelige bedømmeres udtalelser med klagers bemærkninger hertil samt universitetets afgørelse.

Vore kommentarer hertil har været: Bestemmelsen om at ombedømmerne skal have tilstillet andet end eksaminationsgrundlaget og en evt. skriftlig besvarelse/opgave, herunder tidligere bedømmeres udtalelser og bemærkninger er ikke acceptabel. Det vil ændre hele bedømmelsesgrundlaget og stille meget høje krav til bedømmeres evne til uvildighed. Endvidere er bestemmelsen næppe i overensstemmelse med karakterbekendtgørelsens bestemmelse om grundlaget for en bedømmelse.

Herudover er der bl.a. kommenteret specifikt vedrørende håndteringen af snyd: Spørgsmål vedr. uretmæssig hjælp samt snyd vil kunne løses ved en bestemmelse i bekendtgørelsen om, at den studerende ved aflevering underskriver en tro og love erklæring om, at alle formelle krav er opfyldt, ligesom citater har rette henvisninger og at den studerende selv har forfattet teksten. Hvis det efterfølgende konstateres, at

dette ikke er tilfældet, kan bedømmelsen afvises under henvisning til snyd. Ved mistanke om snyd, skal eksamen udsættes, indtil universitetet har bestemt sig i sagen.

Vi opfordrer til, at der udvikles en landsdækkende koordineret indsats med fælles regler for håndtering af snyd. Det er et nationalt, ikke et lokalt problem på det enkelte universitet.

Dertil kommer, at der kan konstateres forskellige sanktionsregler, ligesom man også kan fortsætte studierne på et andet universitet i en eventuel karenperiode for derefter at få merit på egen uddannelse. Begge forhold betyder, at retssikkerheden er sat helt over styr.

Disse forhold er specielt interessante bl.a. på baggrund af den intensiverede udvikling på IT området. I tillæg hertil understreger censorformandskabet, at den bedste måde at kontrollere, om den studerende selv er forfatter til det skrevne, er ved en efterfølgende mundtlig eksamen på grundlag af det skriftlige bidrag, det kan derfor anbefales, at det fremover sikres, at der altid er mundtligt forsvar af de væsentligste skriftlige afleveringer af materiale, der enten har en stor vægt i ECTS point eller afslutter studieforløb, her HD. 1. del opgaver og hovedopgaver ved studiets slutning. Censorformandskabet er i den forbindelse glad for, at Undervisningsministeriet har fastlagt, at 50% af prøverne skal bedømmes ved medvirken af ekstern censur.

Ud over afgivelse af høringsvar har der i samarbejde med DJØF i forbindelse med ministerskiftet i Videnskabsministeriet den 23. februar 2010 været rettet henvendelse til Statsministeriet med anmodning om tilbageføring af HD uddannelsernes ressortmæssige placering fra Undervisningsministeriet til Videnskabsministeriet.

Grundlaget for Eksamen

Tilbagemeldingerne i censorberetningerne giver ikke anledning til bemærkninger vedrørende §25 stk. 1, nr. 1 i Bekendtgørelse om prøver og eksamen i erhvervsrettede uddannelser nr. 1016 af 24. august 2010 vedrørende prøvernes overensstemmelse med de mål og øvrige krav, som er fastsat i bekendtgørelser eller i henhold til bekendtgørelser ud over de ovennævnte afsnits mere detaljerede betragtninger.

Eksamensforløbet

Tilbagemeldingerne i censorberetningerne giver ikke anledning til bemærkninger vedrørende § 25 stk. 1, nr. 2 og nr. 3 i Bekendtgørelse om prøver og eksamen i erhvervsrettede uddannelser nr. 1016 af 24. august 2010 vedrørende gennemførelse af prøverne i overensstemmelse med gældende regler, samt ensartet og retfærdig behandling og pålidelig bedømmelse i overensstemmelse med reglerne for karaktergivning og øvrige regler for uddannelsen ud over de ovennævnte afsnits mere detaljerede betragtninger.

Samarbejde

Samarbejdet mellem institutioner, censorformandskab og censorer har i det forløbne beretningsår været ekstraordinært intensivt på grund af arbejdet med fagbeskrivelser og bekendtgørelse.

Censorformandskabet lægger stor vægt på at løse sine opgaver ansvarsfuldt og omhyggeligt. Det indebærer også, at vi arbejder grundigt med eksempelvis høringssvar til ministeriet. I den forbindelse er vi nok lidt overraskede over ministeriets begrænsede reaktion på censorformandskabets høringssvar vedr. bekendtgørelse om prøver og eksamen i erhvervsrettede uddannelser.

Konklusion

Elementer der bør vurderes i forhold til uddannelsernes indhold og eksamensforløb fremgår af de anbefalinger, der fremgår af ovenstående.

Censorekretariatet

Administrationen af sekretariatet for HD uddannelsernes censorkorps er pr. 1. december 2009 flyttet fra CBS Handelshøjskolen i København til ASB Handelshøjskolen, Aarhus Universitet.

Samtidig er Povl Tiedemann tiltrådt som sekretariatsleder som efterfølger for Mogens Gruelund. Povl Tiedemann kommer fra en stilling som uddannelseschef hos C3 (Civiløkonomerne) med ansvar for foreningens uddannelsespolitiske aktiviteter.

Aarhus den 1. oktober 2010

Mads Bjerre
Censorformand

De Erhvervsøkonomiske Censorekretariater
Handelshøjskolen, Aarhus Universitet,
Fuglesangs Alle 4, 8210 Aarhus V.
8948 6737
povlt@asb.dk
www.cbs.dk/censor

Årsberetningen er sendt til:

Undervisningsministeriet

Rektorerne for:

Copenhagen Business School

Aarhus Universitet

Syddansk Universitet

Aalborg Universitet

Dekanerne med ansvar for de erhvervsøkonomiske / samfundsvidenskabelige uddannelser ved:

Copenhagen Business School

Handelshøjskolen, Aarhus Universitet

Syddansk Universitet

Aalborg Universitet

Aarhus Universitet – Handels- og IngeniørHøjskolen

Samt til orientering for:

Censorerne for HD-uddannelserne

Danske Universiteter

Videnskabsministeriet